

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, metodologik, innovatsion fan va ta'limga oid ilmiy jurnal

№1/2023

Litsenziya raqami: №095310

MAKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 218 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

TAHRIR HAY'ATI:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich	tarix fanlari doktori, professor	Bosh muharrir
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna	pedagogika fanlari doktori(DSc), professor	Bosh muharrir o'rinbosari
Hamdamova Maxzuna Tursunovna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	Bosh muharrir o'rinbosari
Jamoldinova Odinaxon Rasulovna	pedagogika fanlari doktori, professor	A'zo
Djamilova Nargiza Nuriddinovna	pedagogika fanlari doktori (DSc), professor	A'zo
Babayeva Dono Razzakovna	pedagogika fanlari nomzodi, professor	A'zo
Sadikova Shoista Akbarovna	pedagogika fanlari nomzodi, professor	A'zo
Jumanova Fotima Uralovna	pedagogika fanlari nomzodi, dotsent	A'zo
Shirbachevna Gulchexra Shakirovna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo
Mirzayeva Farog'at Odiljonovna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent	A'zo
Bafayev Muxiddin Muxammadovich	psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo
Ne'matov Shuhrat yergashovich	pedagogika fanlari nomzodi	A'zo
Ochilov Sevin Rajaboyevich	Qashqadaryo viloyat Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi Pedagoglarning bilimi hamda ko'nikmalarini baholash sho'basi metodisti	A'zo
Yuldasheva Dilnoza Bekmuradovna	Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo
Nurkeldiyeva Dilbar Axmedovna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	A'zo
Radjapova Zuxra Tirkashevna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo
Gaynazarova Gulbahor Abdullayevna	pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A'zo

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti,

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti

MUNDARIJA

“Ta’lim sifatini oshirish – Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining yakka-yu yagona to‘g‘ri yo‘lidir”	6
Qirg‘zboyev Abdug‘affor Karimjonovich	
Ta’lim muassasalarida ma’naviy-ma’rifiy ishlarni takomillashtirish mexanizmlari	8
Ibragimova Gulsanam Ne‘matovna	
Влияние игровой деятельности в процесс изучения английского языка в ДОО	11
Хамдамова Махзуна Турсуновна	
Methodological advancements in the English instruction of preschoolers.....	15
Asiljonova Shohsanam Doniyorovna	
Yangi O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar	18
Babayeva D. R.	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni iqtisodiy tarbiyalashda pedagoglar va ota-onalarning o‘zaro ta’siri	21
Bozorbayeva Gulruh Alisher qizi	
Zamonaviy sharoitlarda maktabgacha ta’lim tizimida metodik ishlarni tashkil etish.....	25
Fayziyeva Mabudaxon Muhammadjonovna	
Неполные предложения как объект исследования	28
Ибатова Амира Шавкатовна, Юлдашева Дилноза Бекмуродовна	
Lider va uning fazilatlarini xorijlik olimlar va tadqiqotchilar nigohida	32
Irgasheva Madinabonu Baxromjon qizi	
Ijtimoiy tarbiyada mahallaning o‘rni.....	36
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi, Iskandarov Nodirbek Ravshanbekovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni ijodiy faoliyatga o‘rgatishda STEAM ta’lim texnologiyasining ahamiyati	38
Kojageldiyeva Aziza Muxsum qizi	
Kredit-modul tizimida mustaqil ta’limni tashkil etishning sharoit va imkoniyatlari.....	41
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna, Odiljonova Shohsanam	
Tolerantlikning tarixiy-falsafiy va psixologik ildizlari.....	46
Bafayev Muxiddin Muxammadovich	
Особенности занятий спортом в подростковом возрасте и их влияние на школьную успеваемость учеников.....	50
Ризаев Азизжон Рахимджанович	
Maktabgacha ta’limda zamonaviy axborot texnologiyalari	54
Marasulova Dono Nigmatullayevna	
Maktabgacha ta’lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarini ma’naviy fazilatlarini shakllantirish texnologiyalari.....	59
Matchanov B. O.	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda hayot xavfsizligi ko‘nikmalarini shakllantirishning psixologik xususiyatlari.....	63
Muratova Munavvar O‘rol qizi	
Развитие речи дошкольников как социально-коммуникативный процесс.....	67
Нажмиддинова Гулноза Одилевна	
Bo‘lajak tarbiyachilarning mediakompetentligini oshirish mexanizmlari.....	70
Nazarmatova Dilshoda Umarali qizi	
Методика развития речи дошкольников.....	74
Очилова Хилола Шералиевна	
Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için anne-babaların çocuk kitapları seçim kriterlerinin incelenmesi.....	78
Elem Göktas	
Дидактическая игра как средство экологического образования детей дошкольника.....	87
Равшанова Наргиза Норбоевна	
Отешова Гульнур Кабуловна	

Оценка эффективности цифровых технологий по сравнению с традиционными методами управления качеством образования в дошкольных учреждениях.....	91
Хайдаров Р.	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda dizaynerlik qobiliyatini rivojlantirish metodikasi	95
Radjapova Zuxra Tirkashevna	
Развитие коммуникативной компетентности среди будущих дошкольных учителей	100
Садикова Шоиста, Тохинова Шохсанам	
Maktabgacha ta'limda yuksalish	104
Shirbacheyeva Gulchehra Shakirovna, Nuraliyeva Rahbaroy Ravshanbek qizi	
Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachilarini kasbga yo'naltirib o'qitishda metodik tayyorgarligini takomillashtirish yuzasidan xalqaro tajribalar	106
Sultansaidova Mushtariy Abzalxanovna	
Model of Professional Competencies Preschool Education Teacher	109
Tokhirova Shokhsanam	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ijtimoiy ongini shakllantirishning metodik shart-sharoitlari	114
Ho'jamatova X. M.	
Zamonaviy o'zbek oilalarda bolalarni milliy ruhda tarbiyalashda qadriyatlarning o'rni	119
Yakubova Zilola Zikirovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga til o'rgatishda o'yinlardan foydalanish.....	122
Mirkasimova Zilola Alisherovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni kitob o'qishga qiziqitirishda psixologik qo'llab-quvvatlash	124
Musratova Zilola Ulugbekovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxslararo munosabati	128
Alimova Gulchehra Qobilovna, Sadikova Durdona Shohasan qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sahnalashtirish faoliyatini tashkil etish shakllari	132
Teshabayeva Zamira Sobirovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda qadriyatlar shakllanishida xavotirli holatning ahamiyati	135
Maxmudova Dilorom Axmadovna	
MTT direktorlarini menejerlik faoliyatiga tayyorlash yo'nalishlari.....	137
Nabiyev Erkin Esanovich, Xushiyeva Gavxar Mamatkarimovna	
Xorijiy tillarning psixologik xususiyatlari.....	140
Atayev Shukur-Ali Ayub-Aliyevich	
Possibilities of Developing Social Competence in Future Educators.....	143
Khalilova Dilnoza Furkatovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	146
Jumanova Fatima Uralovna	
Talabalarining kasbiy kompetentligini integrativ yondashuv asosida rivojlantirish texnologiyasi.....	149
Kamalova Gavhar Akbarovna	
Til leksik sistemasining kognitiv aspekti nazariyasi.....	152
Muzaffarova Nodira Mardonovna, Umarova Obida Avazxonovna	
Madaniyatlararo muloqot asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning samaradorligi.....	156
Ne'matova G. A.	
Soha mutaxassislarining ijtimoiy psixologik bilimdonligini oshirish muammolari	160
Norboyeva Dilafruz Jumakulovna	
Abdulla Oripov she'riyatida qush nomlari uslubiy vosita sifatida.....	163
Yuldasheva Dilnoza	
Talabaning tadqiqotchilik qobiliyatini rivojlantirishda ilmiy uslubning ahamiyati.....	166
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Raxmatova Saodat Amrakulovna	
Ona bilan munosabatning o'smir tomonidan guruhni idrok etilishiga ta'sir xususiyatlari	172
Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna	

Основные аспекты передачи способностей и генетических характеристик от родителей.....	176
Тургунов Абдурашид Абдуманнобович	
Onalik munosabati autizm sindromli bolalarni ruhiy rivojlanishining omili sifatida.....	182
Asraxonova E'tibor Abduvaxob qizi, Lutfullayeva Iroda Abduvaxob qizi	
Psixik yetuklik bolaning maktab ta'limiga psixologik tayyorligi ko'rsatkichi sifatida	186
Jalilova Saboxat Xalilovna	
O'smirlar tasavvurida stressogen ta'sirlarning psixologik tahlili	191
Ismoilova Nurjaxon Zuxuriddinovna	
Seminar mashg'ulotlarini samarali tashkil etishning "kouching" shakli	196
Mamatkulova Kimyoxon Abdujalilovna	
Shaxs o'zini o'zi faollashtirishi tushunchasining ilmiy mohiyati	199
Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li	
Ma'naviy taraqqiyotni ta'minlashda tarbiya texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi	202
Muxsiyeva Aziza Shamsiddinovna	
Pedagoglarda frustratsion tolerantlik namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	205
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li	
Kreativ yondashuv asosida talabalarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	209
Farxodov Fozil Baxrom o'g'li, Adizova Gulzoda Mehridinovna	
Социально-педагогическая компетентность воспитателя ДОО	212
Ширбачеева Г. Ш., Тиллябаева М. Х.	
Inklyuziv ta'lim jarayonida o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning o'ziga xos qirralari.....	215
Xusanov Samariddin Maxmadaminovich	

INKLYUZIV TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING O'ZIGA XOS QIRRALARI

Xusanov Samariddin Maxmadaminovich

Oila va xotin-qizlar ilmiy tadqiqot instituti 1-bosqich doktoranti

Annotatsiya: Mazkur maqola zamonaviy inklyuziv ta'limdagi psixologik jarayonlar va ushbu jarayon ishtirokchilaridagi kasbiy motivatsiya haqida so'z boradi. Bundan tashqari, kasbiy motivatsiyani oshirish ko'nikmlari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: motivatsiya, mehnat motivatsiyasi, ehtiyoj, o'ziga ishonch, kelajak, ijtimoiy status.

SPECIFIC ASPECTS OF PUPIL TO THE PROFESSION IN THE PROCESS OF INCLUSIVE EDUCATION

Xusanov Samariddin Maxmadaminovich

Doctoral student of the scientific research institute "Family and Women"

Abstract: This article is about the psychological processes in modern inclusive education and the process of professional motivation in the participants of this process. In addition, information is given on the skills of increasing professional motivation.

Key words: motivation, work motivation, need, self-confidence, future, social status.

СПЕЦИФИКА ПРОФОРИЕНТАЦИИ УЧАЩИХСЯ В ПРОЦЕССЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Хусанов Самариддин Махмадаминович

Докторант научно-исследовательского института «Семья и женщина»

Аннотация: Данная статья посвящена психологическим процессам в современном инклюзивном образовании и профессиональной мотивации участников этого процесса. Кроме того, дана информация о навыках повышения профессиональной мотивации.

Ключевые слова: мотивация, трудовая мотивация, потребность, уверенность в себе, будущее, социальный статус.

Inklyuziv ta'lim jarayonida qatnashayotgan jismoniy kamchiligi mavjud bo'lgan o'quvchilarni imkoniyatlari nuqtayi nazaridan kelib chiqqan holda kasbga yo'naltirish hozirgi davr psixologlari oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Davlatimiz tomonidan inklyuziv ta'limga ko'proq e'tibor berilayotgani sababi "har bir bola bilim olishga, hunarli bo'lishga va jamiyatning teng huquqli a'zosi bo'lishga haqlidir", degan shior asosida Inklyuziv ta'lim ilk qadamlarni tashlashni boshladi.

Inklyuziv ta'limda nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy bilimlar ham o'quvchilarga o'rgatilishi lozim. Shu sababli o'quvchilarni dastlabki o'quv yilidan boshlab layoqat, qiziqishlarini hisobga olgan holda ma'lum bir kasb-hunarga yo'naltirish ijobiy natijalarga olib kelishi isbot talab qilmaydigan haqiqatdir. Jismoniy kamchiligi mavjud bo'lgan o'quvchilar sog'lom tengqurlari bilan birga biror bir kasbiy faoliyat bilan shug'ullanishlarida o'zlarining yutuq va kamchiliklarini ko'rib turadilar. Buning natijasi o'laroq o'z-o'zligini anglash va "men" ligi haqidagi tasavvuri kengayib boradi.

Ana shu "men"lik ta'sirida mehnat motivatsiyasi yuzaga kelib o'z faoliyatini ongli yo'naltirib, o'z faoliyati natijasidan mamnun bo'lib, ruhiy jihatdan o'zini jamiyatning bir bo'lagi sifatida aks ettiradi.

Buning uchun inklyuziv ta'limda faoliyat yuritayotgan o'qituvchi va yetakchilar o'quvchilarning yutuqlarini o'z vaqtida aniqlab rag'batlantirib borishni yaxshi o'zlashtirgan bo'lishlari lozim. Chunki ayni kasb tanlash yoshdagi nogironligi mavjud o'quvchilarning o'qishga, hayotga bo'lgan motivatsiyasi aynan ushbu vaqtda hal qiluvchi pallada bo'ladi. Biz quyida o'qituvchi va murabbiylarga ayrim tavsiyalarni berib o'tmoqchimiz:

- avvalo jismoniy kamchiligi mavjud tarbiyalanuvchilarning jismoniy va ruhiy rivojlanishini qay darajada ekanligini aniqlash. Bu orqali tarbiyalanuvchi bilan qanday ishlash kerakligi jamoa tomonidan aniqlab

olinadi va yosh hamda nuqson xususiyatiga qarab keyingi ishlar rejasini tuzib oladilar. Yosh davrlar xususiyati ham bu ta'lim shaklida boshqa ta'lim shakllaridan kam bo'lmagan darajada muhim xususiyatga egadir. Kichik maktab yoshidagi imkoniyati cheklangan bolalardagi o'z imkoniyatlaridan qoniqish hissi o'smirlik yoshidagi imkoniyati cheklangan o'quvchilarning o'z imkoniyatlaridan qoniqish hissi kabi yuqori bo'lmaydi. Yani hali ularda uyat va "men"lik hissi yuqori darajada bo'lmaydi.

Bundan tashqari olingan natijalar bo'yicha har bir bolaga individual va uning tengdoshlariga mos jamoaviy dastur ishlab chiqiladi. Bu o'rinda dastur nafaqat jismoniy kamchilgi mavjud o'quvchilarning imkoniyatlarini hisobga olgan holda balki ular bilan birga tahsil olayotgan sog'lom bolalarning imkoniyatlarini inobatga olgan holda tayyorlanishi kerak bo'ladi. Shuning uchun ham inklyuziv ta'lim nihoyatda mas'uliyatli va kuchli sabr va bilim talab qilinadigan ta'lim shaklidir.

- imkoniyati cheklangan va ular bilan o'qiyotgan sog'lom bolalarning ota-onalari bilan doimiy aloqada bo'lish va ularga farzandlarida bo'layotgan muntazam o'zgarishlari haqida ma'lumotlar berib borish tizimini yo'lga qo'yish kerak.
- bundan tashqari, o'qituvchi va tarbiychilar tajribali psixologlar bilan ham doimiy ishlashlari kerak bo'ladi. Turli xil imkoniyatli o'quvchilarning bir guruhda ta'lim olishi ularda har xil psixologik buzilishlarni keltirib chiqarishi tabiiy jarayondir. Ularni o'zaro moslashuvi, bir-birini tushinishini yengillashtirish maqsadida psixologlarning o'rni nihoyatda sezilarlidir.

Inklyuziv ta'limning yana bir o'ziga xos jihatlaridan biri unda ta'lim olayotgan o'quvchilarning kasbga yo'naltirish masalasi ham odatdagidan sezilarlicha farq qiladi. Shuning uchun ham bu masalaga alohida e'tibor bilan qarash kerak. Inklyuziv ta'lim jarayonida qatnashayotgan jismoniy kamchiligi mavjud bo'lgan o'quvchilarni imkoniyatlari nuqtayi nazaridan kelib chiqqan holda kasbga yo'naltirishda ularning xohish-istaklari bilan birgalikda, ularning imkoniyatlarini ham albatta hisobga olish kerak bo'ladi. Ayrim imkoniyati cheklangan o'quvchilarning o'z darajalarini to'g'ri baholay olmasdan sog'ligiga va ruhiyatiga salbiy ta'sir qiladigan yoki imkoniyati yetmaydigan kasblarni tanlashlari bilan bog'liq holatlar ham ko'plab uchrab turadi. Bunday hollarda o'qituvchilar imkoniyati cheklangan o'quvchilarga ularning ruhiyatiga salbiy ta'sir qilmaydigan holda to'g'ri yo'lni ko'rsatishi lozim bo'ladi. Yana ayrim inklyuziv ta'limda o'qiyotgan o'quvchilar o'z imkoniyatlariga juda past baho berishi natijasida o'zlaring imkoniyatlari yetadigan to'g'ri kasblarni tanlay olmasliklari yoki umuman mehnat motivatsiyasining so'nish holatlari ham ko'p uchraydigan hodisadir. Bunday hollarda imkoniyati cheklangan o'quvchilarning o'z-o'ziga bo'lgan bahosini ko'taruvchi suhbatlar, treninglar va boshqa texnikalar orqali munosib kasbni tanlashlariga ko'mak berishlari kerak bo'ladi. Kasb tanlashdagi turli xildagi stereotiplarga berilish ham imkoniyati cheklangan o'quvchilarni muammoli tomonlaridan biridir.

Ustoz va murabbiylarga bunday vaziyatda ularga munosib motivatsiya va to'g'ri yo'lni ko'rsatishlari uchun katta mas'uliyat yuklanadi. O'quvchilarga kasblarning o'ziga xos jihatlari, qiyinchiliklari, afzalliklari, inson hayotida tutgan o'rnini to'laligicha tushuntirishlari hamda sog'lom o'quvchilardan olinadigan kasb tanlash so'rovnomalari, qiziqishlarni aniqlaydigan metodikalarni ulardan ham olishlari va olingan natijalar tahlilini imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan birgalikda amalga oshirishlari kerak bo'ladi. So'rovnomalardan va metodikalardan chiqqan natijalar asosida o'quvchilarga mos kasb-hunarni tavsiyasini ishlab chiqish kerak bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. 2020-2025-yillarda Xalq ta'limi tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish Konsepsiyasi. PQ-4860-son.13.10.2020-y.
2. Shomaxmudova R.Sh. Maxsus va inklyuziv ta'lim. Uslubiy qo'llanma. – Toshkent, 2011-yil.
3. Qodirova F., Pulatova D. Inklyuziv ta'limda kadrlar masalasi. O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar ilmiy tadqiqotlar jurnali. 14-son-2022.

Muharrir: Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.06.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan №C-5669245
reystir raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
ilmiy maqola, reklama materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Тел.: 93 718 40 07

**Manzilimiz: Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mayze 19-uy**